OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU OSMANLI DEVLETI'NİN DÜNYA GÜCÜ HÂLİNE GELMESİ

Osmanlı Devleti'nin Dış Politikası

XV ve XVI. yüzyıllarda dünya gücü olan Osmanlılar, uyguladığı uzun vadeli stratejiyle Avrupa siyasetini ve ekonomisini belirleyen başlıca devletlerden biri hâline gelmiştir. XVI. yüzyılda Osmanlı Devleti, Anadolu ve Balkanlarda Doğu Roma İmparatorluğu'nu ihya ederek Batı'ya karşı bölge halkını temsil ediyordu. Osmanlı Devleti, Hint denizlerinde Portekiz'e karşı Gucerat'ı, Endonezya'da Açe Sultanlığı'nı himaye ediyordu. Akdeniz'de 1538-1571 döneminde hâkim birinci deniz gücü hâline gelen Osmanlılar, İspanya'nın Cezayir ve Tunus'ta yerleşme girişimlerini önlüyordu. Balkanlarda Katolik ve Ortodoks mezhepleri arasındaki sorunlardan kaynaklanan siyasi belirsizlik, XIV ve XV. yüzyıllarda Osmanlıların Balkanlar'a yerleşmesinde etkili olmuştur. İstanbul'da Ortodoks Patrikliği'ni ihya eden Fatih, kiliseler arasındaki ayrılığı devam ettirmek istemiştir. Böylece Doğu Hristiyanlarının İstanbul Patrikhanesi aracılığıyla Osmanlı egemenliğine alınması amaçlanmış ve patriklik vasıtasıyla Rumların Osmanlı'ya bağlanmaları sağlanmıştır. Avrupa'da ilerleyerek Habsburgların Alman kanadını yıpratan Osmanlılar, Protestanlığın yayılması için uygun zemini oluşturmuştur. Protestanları bu şekilde teşvik etmek ve desteklemek Avrupa'da Osmanlı siyasetinin temel politikalarından biri olmuştur. Böylece Hristiyan birliğini parçalanmış hâlde tutmak ve Habsburgları zayıflatmak amacı güdülmüştür.

Osmanlı Devleti'nin XV ve XVI. yüzyıllarda izlediği siyasetin bir diğeriyse Fransa, İngiltere ve Hollanda gibi millî monarşileri; Kutsal Roma İmparatorluğu'na karşı destekleme siyasetidir.

Avrupa Monarşileri Osmanlılardan Destek İstiyor

Yeni Çağ ile birlikte Avrupa'da Fransa, İngiltere, İsveç ve Hollanda gibi millî monarşiler ortaya çıktı ve Hristiyan birliği çözülmeye başladı. Bu devletler, Kutsal Roma İmparatorluğu karşısında kendi bağımsızlığını savunma ihtiyacı duydu.

Bu nedenle Alman prensleri, Fransa ve İngiltere; bağımsızlıklarını destekleyecek bir devletle Kutsal Roma İmparatorluğuna karşı destek almakta sakınca görmedi. Böylece Avrupa politikasında, bağımsız devletlerarasında bir denge politikası ortaya çıktı. Bir dünya gücü olarak yükselen Osmanlı Devleti, Avrupa'da bu devletler sisteminin güçlü bir üyesi olarak yer aldı. Kutsal Roma İmparatorluğu karşısında varlığını tehdit altında hisseden devletler, Osmanlılara başvurdu. Osmanlılar da Habsburglar'ın Avrupa'da siyasi üstünlüğüne karşı başta Fransa olmak üzere bu devletleri destekledi.

Osmanlı-Fransız İttifakı

1534'te Şarlken'in Tunus'u ele geçirmesinden sonra Fransa ile diplomatik ilişkilere hız verilmiş ve Fransız elçisi ittifak için 1535'te İstanbul'a gelmiştir. İttifak maddeleri arasında Osmanlı donanmasının Fransız deniz kuvvetleriyle birlikte Şarlken'in elinde bulunan Sicilya, Napoli ve İspanya'ya seferler düzenlenmesi ve Tunus'un geri alınması vardır. Osmanlı-Fransız ittifakı artık Haçlı birliğinin parçalandığını göstermiştir. Fransa Kralı I. François (Fransuva), Şarlken ile mücadelesinde Kanuni'nin askerî yardımı sayesinde ayakta kalabildi.

Fransuva'ya göre Şarlken'in tüm Avrupa üzerindeki hâkimiyetini engelleyebilecek tek güç Kanuni'ydi. Şarlken'in eline esir düşen Fransuva, Kanuni sayesinde krallığına geri dönebildi. Fransuva'dan sonra gelen II. Hanri'de İmparator Şarlken'e karşı yapacağı savaşı finanse edebilmek için Osmanlılardan yüklü miktarlarda borç aldı.

Neticede her iki devletin ortak hedefi, Şarlken'in Avrupa'da tek güç hâline gelmesini önlemekti.

Osmanlılar, Habsburglara karşı isyan eden Hollandalıları da desteklemiştir. Osmanlı Devleti; Hollandalılardan, İspanya'da zorla dinleri değiştirilmeye çalışıldığı için isyan eden Müslümanlarla işbirliği yapmalarını istemiştir. Osmanlı Devleti'nin XV ve XVI. yüzyıllarda izlediği siyasetten bir diğeri ise Afrika'daki Müslümanların himaye edilmesidir. 1492'de İspanyol birliği gerçekleşmiş ve Endülüs'teki Beni Ahmer Devleti yıkıldığı için burada yaşayan insanlar korumasız kalmıştır. Bu nedenle buradaki Müslümanlar, Kuzey Afrika'ya Osmanlı gemileriyle göç etmiştir. Ayrıca Osmanlılar, Yahudileri de İstanbul'a nakletmiştir. İspanyol saldırıları karşısında savunmasız kalan Kuzey Afrika Müslümanları, Osmanlılardan yardım istemiştir. Bu sırada Oruç ve Hızır Reis, Cezayir'de üs kurarak İspanyol istilasına karşı başarılı bir mücadeleye girişmiştir. Kanuni Dönemi'nde, Barbaros Hayrettin Paşa'nın Kaptan-ı deryalığa getirilmesiyle Osmanlı-İspanya mücadelesi, Batı Akdeniz ve Kuzey Afrika'da yoğunlaşmıştır. İki devlet arasındaki mücadele sonucunda Kuzey Afrika, İspanyol istilasından ve buna dayalı sömürgeleştirilme tehlikesinden kurtarılmıştır. Portekizlilerin Batı Hint Okyanusu adaları ve Doğu Afrika kıyılarındaki Müslümanlara uyguladığı zulümlere Mısır'ın fethedilmesiyle son verilmiştir. Portekizlileri Kızıldeniz'den çıkaran Osmanlılar, onların müttefiki olan Habeşistan'daki Hristiyan krallığına karşı bölgedeki Müslüman emirliğini desteklemiştir.

"Ben ki sultanlar sultanı, hakanlar hakanı hükümdarlara taç veren, Allah'ın yeryüzündeki gölgesi. Akdeniz'in ve Karadeniz ve Rumeli'nin ve Anadolu'nun ve Azerbaycan'ın ve Şam'ın ve Halep'in ve Mısır'ın ve Mekke'nin ve Medine'nin ve Kudüs'ün ve bütün Arap diyarının ve Yemen'in ve nice memleketlerin sultanı ve padişahı; Sultan Bayezid Han oğlu Sultan Selim Han oğlu, Sultan Süleyman Han'ım.

Sen ki Fransa vilayetinin kralı Fransuva'sın.

Hükümdarların sığındığı kapıma elçinizle mektup gönderip ülkenizi düşman istila edip şu anda hapiste olduğunuzu bildirip kurtuluşunuz konusunda bizden yardım talep ediyorsunuz. Söylediğiniz her şey dünyayı idare eden tahtımızın ayaklarına arz olunmuştur. Her şeyden haberdar oldum. Yenilmek ve hapsolunmak hayret edilecek bir şey değildir. Gönlünüzü hoş tutup üzülmeyesiniz.

Böyle bir durumda atalarımız düşmanları mağlup etmek ve ülkeler fethetmek için seferden geri kalmamışlardır. Biz de atalarımızın yolundayız ve daima memleketler ve alınmaz kaleler fetheylemekteyiz. Gece gündüz atımız eyerlenmiş ve kılıcımız belimizde kuşatılmıştır. Yüce Allah hayırlara bağışlasın. Allah'ın istediği ne ise o olsun. Bundan başka haberler, gönderdiğiniz adamımızdan öğrenebilirsiniz. Böyle biliniz."

Kanuni Sultan Süleyman

SORULAR

1- Kanuni Sultan Süleyman, batıda Habsburglar'a karşı başarılı savaşlar yaparken doğuda da Safevi Devleti'ne karşı düzenlenen seferler sonunda devletin sınırlarını genişletmiştir. Ayrıca Osmanlı donanması Akdeniz'de de ciddi bir güç haline gelmiştir.

Bu bilgilere dayanarak;

I. Osmanlı Devleti'nin doğuda ve batıda karşısına çıkacak bir güç kalmamıştır.

II. Osmanlı Devleti hem doğuda hem batıda aynı anda mücadele ettirmiştir.

III. Osmanlı Devleti karada bir güç olduğu gibi denizde de güçlü bir devlet olmuştur.

gibi yargılardan hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III **Cevap: D**

2- Osmanlı Devleti'nin dünya gücü haline gelmesinde;

I. Saltanatın tek bir soya dayandırılması,

II. Dünya ticaret yollarını denetim altına alması,

III. Hristiyanlar arasında yaşanan mezhep savaşlarında belirleyici güç olması

durumlarından hangilerinin etkisinden söz edilebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III **Cevap: C**

3- Osmanlı Devleti'nin XV. ve XVI. yüzyıllarda Avrupa'ya karşı;

I. Ortodoks ve Protestanlığın himaye edilmesi,

II. Bazı Avrupa Devletleri ile ittifak yapması,

III. Deniz hakimiyeti politikalarına yönelmesi

politikalarından hangilerini uyguladığı söylenebilir?

A) Yalnız II B) I ve IIC) II ve III
D) I ve III E) I, II ve III **Cevap: D**